

SMA MEDDELELSER

HR. ANDERS CHRISTENSEN SKOVGAARDS SLÆGTEBOG

I Rostgaards håndskriftsamling på Det kongelige Bibliotek findes som nr. 29b 8° en ganske lille bog – 8 × 10 cm. – der som omslag har haft en stump av et middelalderligt pergamentshåndskrift av religiøst indhold. I Alfr. Krarups katalog over Universitetsbibliotekets håndskrifter står om den første forfatter til den lille bog, at han var præst i „Ovre“, hvorved man vel umiddelbart ville forstå Ore sogn i Skovby herred på Fyn, men det drejer sig om Rødovre i Sokkelund herred lige udenfor København, og her var hr. ANDERS CHRISTENSEN kun præst i ett år, hvorefter han blev kapellan ved St. Nicolai i København og derpå ved St. Olai i Helsingør, hvor han blev til sin død 1615. Slægtbogen forærede han nogle år før sin død til sin svigersøn JENS PEDERSEN, der ved sin død i 1639 efterlod den til et av sine børn, og begge de to sidste ejere har fortsat optegnelserne.

Bogens slægtsoptegnelser spænder over et lille hundrede år, fra 1552 til 1647, og de er opstillet samlet i det følgende. Udover disse familiemeddelelser findes blandt hr. Anders Christensens tilførsler dels nogle meddelelser om begivenheder i hans eget liv, og de er nedenfor anbragt under hans navn, dels fortæller han om den store begivenhed i Helsingør i hans tid: prinsesse Annas bryllup med James VI. av Scotland i 1589, men han meddeler intet nyt herom, lige så lidt som om Christian IV.s kroning i 1596, der også nævnes. Derimod har han datoen for den franske gesandt CHARLES DE DANÇAYS død, nemlig d. 12. oktober 1589,¹ og han kan desuden fortælle, at d. 6. oktober 1593 „syntes solen på himmelen lavendelfarvet blå fra otte slet om morgenen indtil aften“.²

I det følgende er bogens reelle oplysninger meddelt, herunder fadderlisterne for hr. Anders Christensens børn, da de fortæller lidt om det helsingørske borgerskab, der kan supplere Hostrup-Schultz' bog,³ men alle religiøse betragtninger og almindelige fraser er udeladt, og oplysningerne om hr. Anders Christensens eget liv er samlet under ett. Enkelte steder er skriften så avbleget eller blækket så udtværet, at teksten ikke kan læses, men det synes heldigvis mest at være gået ud over mindre væsentlige ting. Et blad er udrevet, men noget av dets indhold kan man vistnok rekonstruere.

ANDREAS CHRISTIANI SCHOGARDIUS blev født 1552 som søn av CHRISTEN ANDERSEN, født i Skovgaard i Jylland,⁴ og MAREN LAURITZDATTER, født i Baaringbjerggaard,⁵ der døde ved sønnens fødsel og efter hvem der holdtes skifte i december 1552.⁶ Faderen havde i et tidligere ægteskab en søn CHRISTEN og giftede sig efter sin anden hustrus død igen med ANNE BERTELSDATTER, med hvem han i al fald havde børnene MAREN, ANNE og LAURIDS. Han må være flyttet til Sjælland, vistnok før 1564, idet han, hans tredje hustru og deres tre nævnte børn alle døde i 1576 og blev begravet på Faxe kirkegård.

Anders Christensen blev døbt i Meirup kirke av hr. PEDER,⁷ „hvilken de kaldte den gamle“. I september 1564 kom han i Køge latinskole, hvor han blev hører i august 1572, og først efter Mortensdag 1574 kom han til København „og lod mig deponere“, og pinseaften 1575 „blev jeg examineret og overhørt av hæderlige og højlærde mænd⁸ . . . og strax approberet og samtykt til kost iblandt de hundrede studenter i Københavns kommunitet“. Han blev d. 26. marts 1578 i Vor Frue kirke ordineret til præst i Rødovre, hvor han som kapellan skulle betjene det professor Rasmus Lætus tilhørende kald. Han opregner de præster, der var til stede ved ordinationen, men herav er der kun grund til at nævne dem, der ikke findes hos Wiberg nemlig: m. OLUF, uvist ved hvilken kirke, HANS SKONNING, kapellan ved St. Nicolai, JENS MADSEN, kapellan ved Helligaands, PEDER AREGSØN, prædikant ved hospitalet, og CHRISTEN HOFFBRO,⁹ underkapellan ved St. Nicolai. Beskrivelsen av ordinationen er nedskrevet i 1593, da alle de her nævnte præster var døde. Påskedag – d. 30. marts – læste han sin første messe og dagen efter døbte han det første barn i Rødovre kirke, men allerede d. 12 april begyndte han efter sognepræstens og kapellanens anmodning at tage til skrifte i Nicolai kirke. På dette sted i optegnelserne er et blad udrevet, men på det må formentlig have stået om hans forflyttelse som kapellan til Nicolai, og at han ca. 1582 blev gift med METTE CHRISTENS DATTER, om hvis familieforhold de øvrige blade kun oplyser, at hendes mormoder KAREN VILLATZES døde i København d. 3. december 1586 og blev begravet på den nye kirkegård udenfor byen, og at hendes stiftader CHRISTOFFER VIBORG, ridderkok, døde d. 19. oktober 1589 og blev begravet på Nicolai kirkegård.

Magistraten¹⁰ i Helsingør kaldte ham til øverste kapellan ved St. Olai kirke 1583. Han tog avsked med Nicolai menighed ved højmessens d. 26. maj og kørte i Annike Dambertsdatters vogn med sin hustru til Helsingør d. 28. maj, hvor han d. 10. juni tilsagde borgmestre og råd sin tjeneste. Udover børnenes fødsel noterer han for de følgende år kun to personlige oplevelser: i 1585 „pinseaften kom jeg hastelig ud på k.m.s skib „Gideon“ og nogle krigsfolk med av Kronborg og sejlede hen i Vestersø og det norske grænser efter sørøvere“, og d. 8. maj 1595 fik han magistergraden.

„Disse efterskrevne dejlige børn har jeg fået i mit ægteskab“

MAREN født 9/9 1583. Hun blev 2. oktober 1603 i Helsingør gift med HANS SMIDT. Hun fik d. 28. oktober 1604 et barn, men den senere tilskrift herom er kun delvis læselig.

Fadderne: lensmanden Johan Due, borgmester Frans Skriver, øverste tolder Frederik Lejel, tolder David Hansen, Anders Hess, Oluf Pedersen. – Birte Henrik Mogensens, Margrete Jørgen Maers, Karen Frans Pedersens, Anne Hans Holsts, Anne Davids, Birte Mortens, Inger Søren, Bodil Laurids overskærers og Margrete Landinisis, de tre sidstnævnte fra København.

CHRISTEN født 4/12 1584, død 17/8 1592, begravet 18/8.

Fadderne: lensmanden Gert Rantzau, Rasmus Skriver, Morten Jensen, Niels Henriksen, Jørgen Maer, Hans Nielsen, Claus Nielsen. – Bente Frans Skrivers, Kirstine Frederiks, Karen David Hansens, Anna Sacharisis.

ANNE født 3/12 1586 (sml. ndf.).

Faddere: Henrik Dreier, Broder Jensen, Morten Bødker, m. Laust Barsker, Richardus Wedderborn, David Slagter. – Anne Villums, Margrete Niels Henriksens, Maren David Lejels, Anne Anders Saxens, Lisabeth Claus Nielsens, Karen Oluf Pedersens.

CARENE født 11/7 1589, død 28/11 1591.

Faddere: Christoffer Valkendorff, hofprædikant m. Albret Hansen, Jens Holm, Peder Kortzen. – Maren Hans Nielsens, Barbara Arnoldi, Karen Hoffman.

FRANTZ født 17/4 1591, døbt 21/4 og opkaldt efter sal. Frantz skriver.

Faddere: lensmanden Sten Maltesen Sehested, Thomas Tennicher, Hans Meier, Herman Rose. – Bente Frants Skrivers, Janniche Gosens, Alhed Niels Skrivers, Anniche Peiters.

CHRISTEN født 4/10 1593, død 25/7 1602.

Faddere: Frederik Lejel, Jørgen Maer, Coren Hermansen, Henrik Rotmand. – Bente Davids, Dorte Anders Hessiss, Margrete Mikkels, Regin (?) m. Lawbs, Margrete m. Henriks.

PEDER født 16/9 1595.

Faddere: lensmanden Ditlev Holck, borgmester Gudman Nielsen, Rubert Brøhenss, Jost Johansen, byfoged Mikkell Snøchell. – Alhed Peder Kræmmers i Køge efter hvis sal. mand Peder Pedersen barnet blev opkaldt, Mette Morten Jensens, Anne Jacob Hansens, Nille Tønnises, Anne Harrkels.

BERTEL født 14/12 1597, døbt 18/12, vistnok død 1602.

Faddere: Mikkell Seidell, Povl Ipsen, Giert Harrkel, Hans Jostsen, Alexander Lejel. – Maren Thomas Roses, Anne Broder Jensens, Margrete Jørgen Skrivers, Kirsten Willum Roses, Lisabeth Hans Dønnikers.

HANS født 25/6 1600, døbt 29/6, død 25/7 1602.

Faddere: Claus Ruhøffuet, Bertel Lollender, foged på Kronborg, Villum Lybersen, Christen Davidsen, Johan Arhuich (?). – Margrete hr. Augustinus', Dorothea Hans Davidsens, Anne Laurids', Hellewich Jens Holms.

Udøbt søn født 10/1 1603.

HANS født 31/3 1604. Fadderlisten ulæselig.

Hr. Anders Christensens sidste daterede optegnelse er fra d. 28. oktober 1604, men han døde vistnok ikke før i 1614,¹¹ og bogen må allerede tidligere være gået over til hans svigersøn Jens Pedersen, der var skriver på Varberg slot, og som indførte de følgende optegnelser om sin familie.

JENS PEDERSEN blev d. 24. april 1612 i Helsingør trolovet med Anders Christensens sexogtyveårige datter ANNE, og d. 22. januar 1613 stod deres bryllup på Varberg slot. Deres børn var:

HELLE født på Varberg slot 28/1 1614.

METTE - - - - -

MAREN - - - - -

PEDER født i Varberg by 18/5 1615.

MAREN født på Gaasevad 27/9 1617.

ANDERS født i Helsingør 17/6 1623.

AXEL - - - 1624, datoen mangler.

Senest 1628 må Anne Andersdatter være død, for Helligtrekongers søndag - 4. januar - 1629 giftede Jens Pedersen sig i Helsingør med DORIDTE MORTENS DATTER ROTH, og samme sted fik de d. 15. juli 1630 en datter, der blev kaldt ANNE efter hans første kone. Jens Pedersen døde 9. oktober 1639 i Helsingør og blev begravet i Olai kirke d. 16. oktober. Denne sidste oplysning er indført av et av hans børn, og et andet av dem skrev som den sidste meddelelse i den lille bog, at d. 30. maj 1647 giftede Dorte Mortensdatter sig med BENDIX MORTENSEN, og brylluppet stod „på min kære broder Peder Jensens sal“.

HANS H. FUSSING. †

NOTER

¹ Indberetninger fra Charles de Dançay. Udg. C. F. Bricka. 1901. Se indledningen. - ² Her og i det følgende er citaterne ord-, men ikke bogstavrette. - ³ V. Hostrup Schultz: Helsingørs Embeds- og Bestillingsmænd. 1906. Hertil henvises een gang for alle om de i slægtebogen nævnte Helsingørborgere. - ⁴ Formentlig Skovgård i Meirup sogn, Hjerme herred, og herfra har hr. Anders taget sit tilnavn. - ⁵ Formentlig i Borbjerg sogn, nabosognet til Meirup. - ⁶ Skiftet anføres urigtigt i teksten som faderens. På skiftet blev hr. Anders sin halvbroder 6 $\frac{1}{2}$ mark 4 skilling skyldig. - ⁷ Findes ikke hos Wiberg. - ⁸ Her nævnes universitetslærerne. - ⁹ Formentlig den Christen Mortensen Hobro, der senere blev præst i Brønshøj. - ¹⁰ Den opregnes, men av interesse er kun, at man derved kan fastslå, at borgmester Frantz Skriver da endnu levede og at ANDERS NIELSEN, der ikke nævnes hos Hostrup Schultz, blev rådmand i efteråret 1583. - ¹¹ Skifte 12/1 1615. - I 1604 pålagde byfogeden ham at sørge for, at hans svin ikke kom på kirkegården. Se Mogens Seidelin: Den seidelinske Slægtebog. I. 1943, s. 12.